

په افغانستان کې د جګړې اړوند توقيفیانو سره چلند:
د شکنجې ضد قانون په رڼا کې د شکنجې او ناوړه چلند مخنیوی

د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو مرستندويه پلاوی
د بشري حقونو لپاره د ملګرو ملتونو عالي کمیشنري دفتر

اپریل ۲۰۱۹ کال
کابل، افغانستان

اجرايي لنډيز

دغه راپور د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د مرستندويه پلاوي (يوناما) او د بشري حقونو لپاره د ملگرو ملتونو د عالي کمیشنر د دفتر (OHCHR) له خوا چمتو شوی. له ۲۰۱۰ راهیسي پر دغې موضوع دا پنځم مهالنی خپور شوی راپور دی، چې په افغانستان کې د جگړې اړوند توقيفیانو سره د شکنجې او د ظالمانه، غیر انساني او له سپکاوي ډک چلند او سزا (تر دې وروسته ناوړه چلند) په اړه باوري او کره معلومات وړاندې کوي.

په راپور کې وړاندې شوي موندني زیاتره د هغو مرکو پر بنسټ دي چې د يوناما د بشري حقونو افسرانو له خوا د افغانستان په ۲۸ ولایتونو کې په ۷۷ مرکزونو کې د جگړې اړوند له ۶۱۸ توقيفیانو (د څلورو بنځو په گډون) سره ترسره شوي. راپور د ۲۰۱۷ کال د جنوري له لومړۍ د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر تر ۳۱ نېټې پورې موده رانغاړي.

دغه راپور د شکنجې د له منځه وړلو په اړه د افغانستان د ملي پلان په تطبيق کې د حکومت له خوا د راپور ورکولو په موده کې ترسره شوي پیاوړی پرمختګ تاییدوي. يوناما/د بشري حقونو لپاره د ملگرو ملتونو د عالي کمیشنر دفتر په ځانگړي ډول د راتلونکو مواردو هرکلی کوي:

- د ۲۰۱۸ کال په فبروري کې د جزا د تعديل شوي قانون تنفيذ، کوم چې د شکنجې يو تعريف رانغاړي چې تر ډیره د شکنجې او نورو ظالمانه، غیر انساني يا له سپکاوي ډک چلند يا سزا په ضد د ملگرو ملتونو له کنوانسیون (تر دې وروسته د شکنجې ضد کنوانسیون) سره په سمون کې دی؛
- د ۲۰۱۸ کال په اپریل کې، د شکنجې ضد کنوانسیون له الحاقې پروتوکول سره د افغانستان توافق؛
- د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر په پای کې د شکنجې ضد قانون تنفيذ.

په راپور کې وړاندې شوي شننه په ډاگه کوي چې د حکومت له خوا ترسره شوي هنجاري او قانوني گامونه د راپور ورکولو د پخواني مودې (د ۲۰۱۵ کال د جنوري له لومړۍ د ۲۰۱۶ د ډسمبر تر ۳۱ پورې) په پرتله د پام وړ اصلاحاتو او پرمختگونو لامل شوي، په ځانگړي ډول په لاندې برخو کې:

- په ۲۰۱۸ کال کې د لا زیاتي پام وړ راکموني سره، له ۳۹ سلني څخه ۳۱.۹ سلني ته د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو په حراست کې د جگړې اړوند توقيفیانو په سلنه کې عمومي کموالی، چا چې د شکنجې او ناوړه چلند باوري راپورونه ورکړي.
- په ځانگړي ډول په کندهار (له ۶۰ سلني څخه ۷.۴ سلني ته) او هرات (له ۴۸ سلني څخه ۸.۴ سلني ته) کې د پام وړ اصلاحاتو او پرمختگونو سره، په ۲۰۱۸ کال کې د ملي امنیت د ریاست په حراست کې د مرکه شويو توقيفیانو ترمنځ د شکنجې یا ناوړه چلند په شتون کې پراخ کموالی (له ۲۹ سلني څخه ۱۹.۴ سلني ته).
- له ۴۵ سلني څخه ۳۱.۲ سلني ته د افغان ملي پولیسو له خوا د شکنجې او ناوړه چلند د ریکارډ کچو کې د پام وړ کموالی.

که څه هم د حکومت له خوا ترسره شوي گامونه د ستاینې وړ دي، خو د جگړې اړوند توقيفیانو د شکنجې او ناوړه چلند عمومي شمیرې لا اوس هم په هیڅوونکي ډول لوړې دي، چې د جگړې اړوند په هرو دریو توقيفیانو کې یو یې د دې باوري او کره معلومات وړاندې کوي چې له شکنجې یا ناوړه چلند سره مخ شوي. شمیرې په ډاگه کوي، چې:

- د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو په حراست کې ځوان توقيفیان د شکنجې یا ناوړه چلند د کړاو له زیات خطر سره مخ دي.
- د ملي امنیت د ریاست په ځینو مرکزونو کې له جگړې اړوند توقيفیانو سره چلند د اندیښنې وړ دی، په ځانگړي ډول هغه چې په کابل، خوست او سمنگانو ولایتونو کې موقعیت لري او همدارنگه د ملي امنیت په ۲۴۱ (له تروریزم سره د مبارزې ریاست) ریاست کې. د ملي امنیت ریاست د مختلفو ځانگړو ځواکونو له خوا په ځانگړي ډول په کندهار کې د ملي امنیت د ۰۳ ریاست او د خوست ساتنې ځواک له خوا تر پراخو نیونو وروسته په گډون، دغه راپور دغه راز د شکنجې یا ناوړه چلند او د ناقانونه او خپل سري توقيف په اړه معلومات په ډاگه کوي.

- په کندهار کې د افغان ملي پوليسو د چلند په اړه جدي اندېښنې لا اوس هم موجودې دي، چې د توقيفيانو ۷۷ هېښونکي سلنې په دې اړه باوري او کره معلومات ورکړي چې د شکنجې او ناوړه چلند له تر ټولو وحشيانه شکلونو سره مخ شوي. د راپور ورکولو په موده کې همدارنگه په کندهار کې د اجباري ورکيدو تورو نه هم موجود وو.
- په پروان ولايت کې د افغان ملي اردو له خوا په اداره کيدونکي توقيف ځای کې مشاهده شوي ناوړه وضعيت اندېښنې را ولاړې کړي، لکه ناکافي روښنايي، گڼه گوڼه، د يوازینۍ انضباطي چارې په څير د يوازې ساتنې کارول، او د کورنۍ په ليدنو او مدافع وکیلانو ته پر لاس رسې محدوديتونه.

د شکنجې يا ناوړه چلند په کارونه کې کموالی تر اوسه په هغې اندازه د پام وړ نه دی، خو دا په ډاگه کړي چې ترسره شوي اصلاحي اقدامات کافي دي. په ځانگړي ډول راپور په راتلونکو برخو کې سرغړونې او ننگونې په ډاگه کوي:

- د جگړې اړوند توقيفيانو د قضايي نظارت پر حق قانوني محدوديتونه له نړيوال قانون سره په ټکر کې دي.
- د شکنجې او ناوړه چلند د مخنيوي لپاره د کلیدي طرز العملې او نورو قانوني اقداماتو په تطبيق کې محدوديتونه، لکه مدافع وکیلانو ته لاس رسې او د څيړنو پر مهال له کورنۍ سره اړيکه؛ طبي څيړنې، توقيفيانو ته د هغوی د حقونو په اړه برابر شوي معلومات؛ او پر اجباري اعترافونو اتکا.
- د شکنجې او ناوړه چلند تورو څيړنه په داخلي او مبهمې پاتې کيدو او قضايي ارگانونو ته په خورا محدود شمير ارجاع سره، د عاملينو د احتساب نشتون لا اوس هم دوام لري.
- د هغو سرغړونو لپاره چې توقيفيانو ورسره د مخ کيدو ادعا کړي د کوم ممکنه موثر قضايي يا اداري جبران ترلاسه کولو نشتون.

يوناما په کلکه افغان دولت د شکنجې د له منځه وړلو لپاره د خپلو هڅو جاري ساتلو ته هڅوي. په ځانگړي ډول حکومت بايد لاندې چارې ترسره کړي:

- دا يقيني کړي چې د بشري حقونو له نړيوال قانون سره سم د شکمنو، تورو يا د جگړې اړوند جرمونو محکومينو په گډون ټولو توقيفيانو ته اړين قانوني حقونه او ضمانتونه ورکړل شوي.
- دا يقيني کړي چې د قانون د انفاذ او ازادې سلېولو ټولې اړوندې مسوولي ادارې په موثر ډول د قانون په حدودو کې خپلې چارې ترسره کوي.
- دا يقيني کړي چې د ازادۍ د سلېولو له پيل سره سم قانوني او نور طرز العملې تدابير په موثر ډول د ټولو ملي ادارو له خوا رعايت شوي.
- دا يقيني کړي چې د شکنجې يا ناوړه چلند ټول تورو په دې موخه په چټک، بې پرې، خپلواک، شفاف او بشپړ ډول څيړل شوي، چې د شکنجې يا ناوړه چلند هر ترسره کوونکي، امر کوونکي يا د دغه ډول کړنو سره رضاييت کوونکي چارواکي محاکمه شي.
- دا يقيني کړي چې د شکنجې قربانيان عدالت ته موثر لاس رسې لري او د گالل شوي زيان په مقابل کې کافي، موثر او چټک جبران ترلاسه کوي، څرنگه چې يې د شکنجې ضد قانون کې وړاندوينه شوې.
- د نړيوالې ټولنې په مرسته، په حراست، پوښتنو گروينگو يا له ازادۍ څخه له محرومو افرادو سره په چلند کې د دخيل هر شخص د تخنيکي ظرفيت او بشري حقونو پوهاوي تقويه کول جاري وساتي.